

STANDPUNT KINDERRECHTENCOALITIE BEDELLEN MET KINDEREN

(UPDATE DECEMBER 2013)

Mag men bedelen, al dan niet in het bijzijn van een kind? Bedelarij op zich is in ons land niet meer strafbaar sinds 1993. In het geval van bedelen met minderjarigen werden wel bijkomende maatregelen getroffen om hen tegen uitbuiting te beschermen¹. Maar een ouder die bedelt met een kind wordt niet automatisch beschouwd als kinderhandel. Toch lokt het bedelen met kinderen hevige reacties uit. Een kind hoort immers niet thuis op straat...

Vertrekkende vanuit het **Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK)**, is het ook de mening van de Kinderrechtencoalitie dat de straat geen goede plek is voor een kind om op te groeien. Ze worden blootgesteld aan allerlei risico's en hun rechten op onderwijs (art. 28), op ontspanning en vrije tijd (art. 31) en op een zo goed mogelijke levensstandaard (art 27), kunnen niet gegarandeerd worden. We willen hierbij ouders die bedelen met hun kinderen echter niet meteen demoniseren, zij kunnen immers meestal geen aanspraak maken op bepaalde rechten en redeneren daarom vanuit een overlevingsstrategie.

Ook het **VN-Comité voor de Rechten van het Kind** is van mening dat bedelen met kinderen niet onbesproken mag blijven. In haar laatste Slotbeschouwingen aan ons land (2010) wordt gevraagd om het bedelen met kinderen te verbieden. Deze aanbeveling komt er naar aanleiding van de vrijspraak van een jonge Roemeense vrouw die was veroordeeld tot 18 maand gevangenisstraf voor het herhaaldelijk bedelen in het bijzijn van haar twee minderjarige kinderen². De Belgische Senaat boog zich in 2013 over een wetsvoorstel tot wijziging van artikel 433ter en volgende van het Strafwetboek betreffende de exploitatie van bedelarij. Het wetsvoorstel wil specifiek de "handeling die erin bestaat op wat voor manier ook gebruik te maken van een persoon om hem direct of indirect te betrekken bij een poging om het openbare medelijden op te wekken"³ strafbaar stellen. Aan de verzwarende omstandigheden dat deze handeling gebeurt ten aanzien van een minderjarige, voegt het

¹ Art. 433ter en 433quater uit de Wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen de praktijken van huisjesmelkers. *BS* 2 september 2005, 38454

² Arrest 747 van het Brussels Hof van Beroep, 26/05/2010

³ Wetsvoorstel van 10 februari 2012 tot wijziging van artikel 433ter en volgende van het Strafwetboek betreffende de exploitatie van bedelarij, doc 5-1477/1, p. 15.

wetsvoorstel toe “ongeacht of er al dan niet verwantschap bestaat tussen de betrokkenen”.⁴ Het wetsvoorstel is dus duidelijk bedoeld om bedelen met kinderen te bestraffen, met hoge boetes en zelfs gevangenisstraffen.

Het feit dat een aanbeveling van het Comité voor de Rechten van het Kind zo geïnterpreteerd werd, leidde ertoe dat een aantal kinderrechtenactoren – waaronder de Kinderrechtencoalitie - aan het Comité gevraagd heeft om een verduidelijking van deze specifieke aanbeveling. De voorzitter van het Comité voor de Rechten van het Kind, Kirsten Sandberg, bevestigde in een schrijven dat het Comité geen voorstander is van het bestraffen van bedelarij, en dat elke wet of beslissing die kinderen aanbelangt in het belang van het kind moet zijn. Dit is de eerste maal dat het Comité een dergelijke rechtzetting uitspreekt, dit duidt op het belang dat aan deze zaak gehecht wordt. Op basis van deze reactie en het argument van de kinderrechtenactoren dat het wetsvoorstel overbodig is (aangezien de huidige wetgeving reeds een voldoende juridisch kader biedt om uitbuiting door bedelarij te bestraffen), werd het wetsvoorstel ingetrokken.

De Kinderrechten-NGO's blijven er van overtuigd dat een repressieve aanpak van bedelen met kinderen geen eerste en enige oplossing mag zijn.

Er moet eerst en vooral ingezet worden op **sociale maatregelen** die ervoor zorgen dat de achterliggende redenen van bedelarij (armoede, onzeker verblijfsstatuut, tewerkstelling,...) worden aangepakt. Integratiediensten geven daarom aan dat het belangrijk is om te kijken naar de **context** van het gezin en hun eigen logica die achter het bedelen met hun kinderen zit. Op basis daarvan kan begeleiding opgestart worden met als focus het garanderen van het recht op onderwijs van de kinderen.

We spreken ons wel uit **tegen elke vorm van misbruik en uitbuiting** van kinderen. Als bemiddeling niet blijkt te helpen en als er tekenen zijn van misbruik, moeten de ouders of andere volwassenen juridisch ter verantwoording geroepen worden. We vragen om hierbij te zoeken naar alternatieve maatregelen die steeds in het beste belang zijn van het kind en die focussen op de integratie van het gezin.

In 2011 werd bekend gemaakt dat een werkgroep van politiemensen en magistraten in Brussel zal nagaan op welke manier men **uitbuiting** van bedelende minderjarigen zal aanpakken.⁵ De Kinderrechtencoalitie heeft sindsdien geen nieuws meer ontvangen over de werkzaamheden van deze werkgroep, maar wil nog steeds benadrukken dat het absoluut noodzakelijk is om hierbij een duidelijke plaats te geven aan een sociale aanpak en de lokale diensten die werken met deze doelgroep te betrekken bij het overleg. Zij beschikken immers over heel wat terreinkennis en – ervaring.

Een andere zaak die we willen aankaarten is het arbitrair karakter van de manier waarop er met bedelaars wordt omgegaan. Veel steden en gemeenten zitten verveeld met het probleem en proberen de manier waarop er gebedeld wordt aan banden te leggen in hun eigen

⁴ Idem, p. 16

⁵ De Standaard, 5 november 2011, Bedelende kinderen vaak slachtoffer mensenhandel

politierglementen. Deze reglementen verschillen van stad tot stad, bij overtreding riskeert men een GAS-boete. In het geval van bedelende kinderen is het aan de individuele politieagent om zelf een invulling te geven aan wat overlast is, of er sprake is van 'actief' of 'passief' bedelen, We vragen daarom aan de minister van Binnenlandse Zaken een **gedragscode** waarin duidelijke richtlijnen over bedelen worden opgesteld en die dan worden geïmplementeerd in alle politiezones. Op die manier kunnen politiemensen en hulpverleners bedelaars op een eenvormige manier inlichten over wat wel of niet kan.

Specifieke aanbevelingen

Onderzoek⁶ en ervaring van verschillende integratiediensten tonen aan dat het bedelen met kinderen zich op dit moment vooral voordoet bij Roma uit Roemenië. De reden hiervoor moet eerst en vooral gezocht worden in hun precair verblijfsstatuut. De toetreding van Roemenië en Bulgarije tot de Europese Unie in 2007 zorgde ervoor dat ze nu als EU-burgers vrij kunnen bewegen in Europa en ook in ons land een legaal verblijf kunnen verkrijgen, mits ze kunnen instaan voor hun eigen inkomen. De weg naar een zelfstandig leven is echter lang en vele drempels moeten overwonnen worden. In de praktijk lukt het vele gezinnen niet om aan deze voorwaarden te voldoen. Ze komen in de illegaliteit terecht en proberen op verschillende manieren te overleven. Het is daarom nodig specifieke aandacht te besteden aan deze doelgroep, vooral rond een **betere toegang tot de arbeidsmarkt**. Sinds begin 2014 zijn de overgangsmaatregelen voor deze nieuwe EU-landen die de toegang tot loondienst beperken opgeheven. Toch blijft het nodig om hen te ondersteunen in hun zoektocht naar werk.

Voor de kinderen is het allereerst van uitermate belang dat ze regelmatig naar **school** kunnen gaan. Het is de maatregel bij uitstek om hen voldoende ontwikkelingskansen te bieden om later niet zelf in de bedelarij terecht te komen. Qua aanpak moet hierbij een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende leeftijdscategorieën:

- 0-6 jaar: Roma-kinderen krijgen traditioneel gezien lang borstvoeding, en externe kinderopvang is in de ogen van deze vrouwen een teken van onvermogen om voor hun eigen kinderen te zorgen. Ook kleuteronderwijs is geen evidentie, in hun herkomstlanden ligt het percentage kinderen dat kleuteronderwijs geniet erg laag en men heeft weinig vertrouwen in dit soort onderwijs. Al deze factoren zorgen ervoor dat bedelende moeders opteren om hun kind bij zich te houden. Er geldt nog geen leerplicht en de ouders kunnen niet verplicht worden om hun kinderen naar school of naar de opvang te sturen. Dit zorgt in de praktijk voor een moeilijke situatie waar momenteel geen pasklare oplossing voor bestaat. Er moet daarom ingezet worden op het zo veel mogelijk **verlagen van de drempels** voor kinderopvang & kleuteronderwijs (financieel, cultureel, taal, ...). Een concreet voorstel zou het instellen van "mobiele opvangplaatsen" voor kinderen van bedelaars kunnen zijn.

⁶ Clé A. (KUB) en Adriaenssens S. (EHSAL) (2007), *Bedelarij onderzocht, een beknopte samenvatting van het onderzoek*

- 6-12 jaar: vanaf deze leeftijd is er een leerplicht voor deze kinderen. Ouders die hen na deze leeftijd nog steeds meenemen om te bedelen, schenden het recht op onderwijs van hun kinderen en moeten hierop aangesproken worden. Hier geldt hetzelfde principe: eerst moet er bemiddeling en begeleiding zijn op maat van het gezin, pas als laatste remedie moet er gezocht worden naar alternatieve maatregelen om de ouders aan te sporen om kinderen naar school te sturen. Op school moet er werk gemaakt worden van aangepaste pedagogische modellen met aandacht voor taalstimulatie.

Promotie van onderwijs kan het best uitgevoerd worden door **bemiddelaars en brugfiguren**, bij voorkeur van Roma-origine. Zij kennen de taal en de cultuur en kunnen een vertrouwensband opbouwen met deze mensen en hen zo aansporen om onderwijs voor hun kinderen te voorzien. Deze aanbeveling werd op Vlaams, federaal en Europees niveau reeds verschillende keren gedaan door organisaties die goede ervaringen hebben met dit soort van bemiddeling. Toch is men terughoudend en geeft men in Vlaanderen de voorkeur aan het inzetten van buurtstewards, die eerder preventief te werk gaan om overlast aan te pakken. De Kinderrechtencoalitie schaart zich uitdrukkelijk achter de aanbeveling om meer bemiddelaars en brugfiguren op een structurele manier in te schakelen om de mensen op hun verantwoordelijkheden te wijzen en hen hierin te begeleiden.

De Kinderrechtencoalitie gaat er van uit dat een kind niet op straat thuishoort. We pleiten er echter voor dat er als eerste stap wordt gekeken naar de individuele context van het gezin en de achterliggende problemen die aan de grondslag liggen van het bedelen. Op basis van deze informatie moeten de ouders dmv. bemiddeling en begeleiding aangespoord worden om hun kinderen elders onder te brengen of hen naar school te sturen. Pas bij tekenen van misbruik of uitbuiting is het nodig om juridische maatregelen te nemen, deze moeten echter steeds in het teken staan van de integratie van het gezin en in het beste belang van de kinderen.

We stellen tevreden vast dat het VN-Comité voor de Rechten van het Kind ondertussen haar aanbeveling rond het verbieden van bedelen met kinderen heeft verduidelijkt, en vragen om deze verduidelijking mee op te nemen bij de volgende Slotbeschouwingen aan ons land.

Op nationaal en regionaal niveau vragen we aan de bevoegde beleidsinstanties om extra inspanningen te leveren inzake de begeleiding van bedelende gezinnen, voornamelijk op het gebied van tewerkstelling en onderwijs.